

5. Polski przekład motu proprio „*Omnium in mentem*” na temat zmian w Kodeksie prawa kanonicznego

Konstytucja apostołska *Sacrae disciplinae leges*, promulgowana 25 stycznia 1983 r., zwróciła uwagę wszystkich na fakt, że Kościół jako wspólnota jednocześnie duchowa i widzialna oraz hierarchicznie uporządkowana wymaga norm prawnych, „aby wykonywanie funkcji powierzonych mu przez Boga, zwłaszcza świętej władzy i sprawowania sakramentów, było należycie uporządkowane”. Jest rzeczą konieczną, aby w tych normach jasne były zawsze z jednej strony jedność doktryny teologicznej i prawodawstwa kanonicznego, a z drugiej użyteczność duszpasterska przepisów, przez które rozporządzenia kościelne służą dobru dusz.

Aby skuteczniej zagwarantować zarówno tę konieczną jedność doktrynalną, jak i zgodność z celem duszpasterskim, najwyższa władza Kościoła, po dojrzałym rozważeniu racji, niekiedy postanawia wprowadzić stosowne zmiany w normach kanonicznych lub je uzupełnić. Z tej racji postanowiliśmy promulgować obecny list, który dotyczy dwóch kwestii.

Przede wszystkim, w kanonach 1008 i 1009 Kodeksu Prawa Kanonicznego, dotyczących sakramentu święceń, potwierdza się zasadnicze rozróżnienie powszechnego kapłaństwa wiernych i kapłaństwa służebnego i jednocześnie podkreśla się, że istnieje różnica między biskupstwem, prezbiteratem i diakonatem. Nasz czcigodny poprzednik Jan Paweł II postanowił, po konsultacjach z Ojcami Kongregacji Nauki Wiary, że trzeba zmienić tekst oznaczony numerem 1581 Katechizmu Kościoła Katolickiego, aby lepiej wyrazić naukę o diakonach, zawartą w Konstytucji dogmatycznej *Lumen gentium* (n. 29) Soboru Watykańskiego II. My także uważamy, że trzeba udoskonalić dotyczącą tej kwestii normę kanoniczną. Po zasięgnięciu opinii Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych postanawiamy zatem, że słowa wspomnianych kanonów będą zmienione, jak wskazuje się poniżej.

Ponadto, zważywszy na to, że sakramenty są te same dla całego Kościoła, tylko do najwyższej władzy należy zatwierdzanie lub określanie tego, co jest wymagane do ich ważności, a także ustalanie tego, co dotyczy obrzędu stosowanego przy ich sprawowaniu (por. kan. 841); wszystko to z pewnością odnosi się również do formy, która powinna być zachowana podczas zawierania małżeństwa, jeśli przynajmniej jedna ze stron została ochrzczona w Kościele katolickim (por. kan. 11 i 1108).

Kodeks Prawa Kanonicznego postanawia jednakże, że wiernych, którzy odstąpili od Kościoła «formalnym aktem», nie obowiązują przepisy kościelne dotyczące kanonicznej formy małżeństwa (por. kan. 1117), dyspensy od przeszkody różnej religii (por. kan. 1086) oraz uzyskania zezwolenia wymaganego w przypadku małżeństw mieszanych (por. kan. 1124). Racją i celem tego wyjątku od normy ogólnej kanonu 11 było uniknięcie tego, aby małżeństwa zawarte przez tych wiernych były nieważne ze względu na brak formy kanonicznej lub na przeszkody różnej religii.

Doświadczenie tych lat pokazało, że – wręcz przeciwnie – nowe prawo stwarza wiele problemów duszpasterskich. Przede wszystkim trudne okazało się w poszcze-

gólnych wypadkach określenie i praktyczne sformułowanie wspomnianego *formalnego aktu odstąpienia* od Kościoła, zarówno pod względem jego istoty teologicznej, jak i samego aspektu kanonicznego. Ponadto wiele trudności zrodziło się zarówno w działalności duszpasterskiej, jak i w praktyce sądów. Zauważano bowiem, że nowe prawo zdaje się stwarzać, przynajmniej pośrednio, pewne ułatwienie lub jakby bodziec do apostazji tam, gdzie liczba wiernych katolików jest niewielka albo obowiązują niesprawiedliwe prawa małżeńskie, dyskryminujące obywateli ze względów religijnych; ponadto utrudniało ono powrót osób ochrzczonych, które pragnęły gorąco zawrzeć nowe małżeństwo kanoniczne po rozpadzie poprzedniego; wreszcie, pomijając inne sprawy, wiele z tych małżeństw *de facto* stawało się dla Kościoła tak zwanymi małżeństwami tajnymi (*clandestina*).

Biorąc to wszystko pod uwagę i po skrupulatnym rozważeniu opinii Ojców Kongregacji Nauki Wiary oraz Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych, jak i Konferencji Episkopatów, zapytanych, czy zachowanie lub zniesienie wspomnianego wyjątku od normy ogólnej kanonu 11 przyniesie pożytek duszpasterski, okazało się konieczne zniesienie tej reguły, wprowadzonej do obowiązującego obecnie zbioru przepisów kanonicznych.

Postanawiamy zatem usunąć z tego Kodeksu słowa: «i nie odłączyła się od niego formalnym aktem» z kan. 1117, «i nie odstąpiła od niego formalnym aktem» z kan. 1086, § 1, jak również «i formalnym aktem od niego się nie odłączyła» z kan. 1124.

A zatem, po skonsultowaniu się w tej sprawie z Kongregacją Nauki Wiary i Papieską Radą ds. Tekstów Prawnych oraz po zasięgnięciu opinii naszych Czcigodnych Braci Kardynałów Świętego Kościoła Rzymskiego, stojących na czele dykasterii Kurii Rzymskiej, postanawiamy co następuje:

Art. 1. Tekst kan. 1008 Kodeksu Prawa Kanonicznego zostanie zmieniony, by odtąd brzmiał tak:

«Na mocy ustanowienia Bożego, przez sakrament kapłaństwa niektórzy spośród wiernych, naznaczeni w nim niezatartym charakterem, są ustanawiani świętymi szafarzami; są oni mianowicie konsekrowani i przeznaczeni, ażeby odpowiednio do swego stopnia służyć ludowi Bożemu, z nowego i szczególnego tytułu.

Art. 2. Odtąd kan. 1009 Kodeksu Prawa Kanonicznego będzie miał trzy paragrafy: w pierwszym i drugim zostanie zachowany tekst obecnego kanonu, natomiast w trzecim będzie nowy tekst, tak zredagowany, aby kan. 1009, § 3 brzmiał:

«Ci, którzy zostali ustanowieni biskupami lub prezbiterami, otrzymują misję i władzę działania w osobie Chrystusa-Głowy, natomiast diakoni zostają ustanowieni po to, by służyli ludowi Bożemu poprzez diakonię liturgii, słowa i miłości».

Art. 3. Tekst kan. 1086, § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego zostaje zmieniony, jak następuje:

«Nieważne jest małżeństwo między dwiema osobami, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim lub była do niego przyjęta, a druga jest nieochrzczona».

Art. 4. Tekst kan. 1117 Kodeksu Prawa Kanonicznego zostaje zmieniony, jak na-

stępuje:

«Określona wyżej forma powinna być zachowana, jeśli przynajmniej jedna ze stron zawierających małżeństwo została ochrzczona w Kościele katolickim lub została do niego przyjęta, z zachowaniem przepisów kan. 1127, § 2».

Art. 5. Tekst kan. 1124 Kodeksu Prawa Kanonicznego zostaje zmieniony następująco:

«Małżeństwo między dwiema osobami ochrzczonymi, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim lub po chrzcie została do niego przyjęta, druga zaś należy do Kościoła lub Wspólnoty kościelnej nie mającej pełnej łączności z Kościołem katolickim, bez wyraźnego zezwolenia kompetentnej władzy jest zabronione».

Polecamy, aby wszystko, co zostaje zarządzane tym listem apostolskim *motu proprio*, było w mocy, niezależnie od jakichkolwiek przeciwnych rozporządzeń, również godnych szczególnego uwzględniania, i aby zostało opublikowane w organie urzędowym *Acta Apostolicae Sedis*.

Rzym, u św. Piotra, 26 października 2009 r., w piątym roku naszego pontyfikatu.

BENEDICTUS PP XVI

(Przedruk z „L’Osservatore Romano” wyd. polskie 31 [2010] nr 5/322/ s. 13-14).